

Družina in šport

Mojca Doupona Topič, Tanja Kajtna
Fakulteta za šport, Ljubljana

- V sociološkem smislu je družina primarna družbena skupina, v njenem središču je otrok.
- Pomembna lastnost: otrok se v družino ne rodi (ali posvoji) sam – velika odgovornost za življenje in razvoj otroka.

Odgovornost tudi za primarno socializacijo:

- Razvoj občutljivosti za socialno stimulacijo, za vzorce vedenja v skupinah, v katere se vključujemo
- Učenje sprejemati te stimuluse okolja
- v skladu s tem se tudi naučiti obnašati.

- Z vključitvijo otroka v gibalne dejavnosti mu omogočimo skladen telesni, duševni in tudi psiho- socialni razvoj, kar se privzgoji v sklopu primarne socializacije – odnos do športa v samem izhodišču pridobimo od staršev. Gre za privzgojen življenjski stil.
- Kasneje: velik vpliv medijev, vrstnikov, drugih skupin, v katere se vključujemo...
- Govorimo o socializaciji za šport, kar pomeni, da otroka navdušimo za šport in socializacija v športu – sprejemanje pravil, navad...za določeno športno skupino. To ni več v domeni družine.

Šport kot dejavnik kvalitete življenja v družini

Dva prevladujoča tipa sodobnih družin (dva pola kontinuuma):

- – »Imeti več ne pomeni tudi živeti bolje.« - potrošništvo, materialni vidik, pogosto minimalna skrb za otroke, čeprav se jim veliko nudi – pogosto brez čustvene povezave s starši
Pogosto vodi v **zgodnjo specializacijo** in izključno tekmovalni šport – pogosto: tenis, smučanje in golf!!
- – »Kot se brez kruha ne da živeti, se tudi samo od kruha ne more živeti«. - starši porabijo večino časa za preživetje družine, otroci nimajo možnosti ukvarjati se s športom.
Vodi v **pomanjkanje gibalnih vzorcev**.

Dejstva, ki veljajo za naše družine:

- Več kot 50 % družin se pri nas s športno dejavnostjo sploh ne ukvarja. Odločilna **izobrazba** staršev.
- Otroci presežejo energijske motorične zmožnosti svojih staršev **pri sedmih letih starosti**, do 12 let se starši z otroki lahko enakovredno športno udeležujejo le v izbranih športnih dejavnostih (npr. nogomet, košarka).
- V času šolskih počitnic in sočasno letnih dopustov staršev motorične spretnosti otrok upadejo.
- Šola ima pri nas, za razliko od mnogih drugih držav, ob sobotah in nedeljah športne objekte (za otroke) zaprte.
- Velik delež Slovenije je **ruralno okolje**, kjer športnih objektov ni na pretek.
- Nekateri rezultati raziskav kažejo, da se del staršev teh problemov že zaveda.

Zakaj šport

- Pomaga razvijati vztrajnost, disciplino, natančnost, zaupanje v samega sebe, strpnost, potrpežljivost, zdravo tekmovalnost ter spoznanje, da se je treba potruditi, če hočemo doseči cilj
- Učenje konstruktivnega in učinkovitega reševanja problemov, odgovornosti, prilagajanja, sodelovanja, podrejanja pravilom in moralnega vedenja.
- Učimo se soočati z neuspehom, porazom in se iz njega kaj naučiti.

Ko je otrok v šport vključen

- Starši morajo otroka **spodbujati in podpirati** v zmernih količinah, mladi po tekmi potrebujejo pozornost in zaupanje (ne glede na to, ali so nastopili dobro ali slabo)
- Otrok se mora na tekmovanjih (in potovanjih, ki so s tem povezana) **počutiti dobro in se zabavati**, biti mirni, pozitivni – vse to lahko pomagajo doseči starši
- Otroku je potrebno v čim večji meri pomagati doseči **samostojnosti** glede delovanja na treningih, tekmovanjih...
- Če so v družini tudi drugi otroci, ki se ne ukvarjajo s športom, jih ne smemo zanemarjati na račun otroka – (vrhunskega) športnika. To gre na njegovo škodo – postane manj realen, manj sodelujoč...

Raziskave o odnosih med starši in športniki:

- bivši vrhunski športniki med aktivno športno kariero in po njej večinoma dobre odnose s starši
- očetje na začetku kariere bolj spodbujajo sinove, matere pa hčere
- športniki se zavedajo finančnega vložka staršev in to nanje pogosto deluje obremenjujoče, s tem so še bolj obremenjene športnice
- v pilotski študiji se je pokazalo, da si športniki v odnosih do staršev želijo sprememb – več zaupljivosti, več odprtosti
- mladi športniki si na tekmovanjih želijo prisotnosti matere – čutijo potrebo po čustveni podpori

Družina, šport in spolne vloge

- Starši deklic imajo pozitiven odnos do vključevanja deklic v šport.
- Pogosto raje vidijo, da se deklice odločajo za »ženske« športne panoge: športno ritmična gimnastika, ples, umetnostno drsanje.
- V moške športe se pogosteje vključujejo deklice, ki imajo tudi brate.
- Pogosto se deklice, ki se vključijo v moške športe, tja vključijo tudi zato, ker so se s to panogo ukvarjali njihovi očetje. Pri deklicah, ki so se vključile v ženske športe, so se stemi športi velikokrat ukvarjale tudi njihove mame.
- Za ukvarjanje s športom deklice največkrat navdušijo člani družine.

Zaključek

- Šport je pomembno sredstvo razvoja osebnosti otrok ter njihovih sposobnosti in lastnosti, družina pa pri tem igra ključno vlogo. Šport lahko deluje kot povezovalni dejavnik celotne družine.
- Pomaga lahko premagati vse bolj prisotno odtujenost in premagovati preizkušnje, zato bi moral postati vrednota sleherne družine.

Literatura

- BERGANT, Evgen, JEMEC, Marjan in KERMELJ - DOBNIK, Marjanca (ur.), 1995: *Šport v družini*. Ljubljana: Olimpijski
- komite Slovenije, Združenje športnih zvez.
- BERK, Laura, 1997 (4th ed.): *Child Development*. Boston: Allyn & Bacon
- CECIĆ ERPIČ, Saša, 2005. Moj otrok in tekmovalni šport – da ali ne? *Otrok in družina* 55/1. 26–27.
- Doupona Topič, Mojca, 2002: *Zaključno poročilo projekta CRP V5-0330-00 Zdravstveni, socialni status, motivacija in*
- *pogoji za trening vrhunskih, perspektivnih ter nekdanjih vrhunskih športnikov*. Ljubljana: Fakulteta za šport.
- DOUPONA TOPIČ, Mojca, 2005: Sport, gender and the issues of life. K. D. Gilbert (ur.): *Sexuality, sport and the culture*
- *of risk*. Oxford: Meyer & Meyer Sport. 103–118.
- DOUPONA TOPIČ, Mojca, 2010: Vpliv socialne stratifikacije na značilnosti športno rekreativne dejavnosti v Sloveniji. *Šport*
- 58/1–2. 100–104
- SCRATON, Sheila, FASTING, Kari, PFISTER, Gertrud, BUNUEL, Ana, 1999: It's still a man's game? *Review for the*
- *Sociology of Sport* 34/ 2. 99–111.
- WHITE, Sally, 2007: Parent-Created Motivational Climate. V S. Jowett in D. Lavallee (ur.): *Social Psychology in Sport*.
- *Champaign*. IL: Human Kinetics. 131–143.
- YOUNG, Kevin, 1997: Women, sport and physicality. *Review for the Sociology of Sport* 32/3. 297–305.